

INAUTERIAK ETA ARATUSTEAK

—Gogoratzen aiz, Joxe, nola gebiltzan aterik ate, erriko kaleetan, Ostegun Gizen egunean, onela kantari:

Otsaliko, Otsaliko
nik otsoa biziik ilko;
okela bat eta okela bi
nere burruntzie bete bedi?

—Burruntzia eskuetan genduela, saiaski, solomo eta Iukaika-zatiren baten zai.

Bañas Ataun'en era onetekoa zan abestia:

Otsaliko, Otsaliko
ni basora joan da
otso aundi bat
ekarriko, ekarriko.
Nei lukaika mutur bat
ematen ez diñai
tripati aun-ea burruntzie
sartuko, sartuko...

—Ataun'en basatiago dituk Lazkao'n baño. Napparroa'ko Huizi'n, berriz, onela?

Zistor, miztor,
emakunde.

Zer esan nai ote dau Emakunde berbak?

—Emakunde, Gizakunde eta Orokunde, orra iru itz alkarregaz zer ikusirik badutenak.

—Zer esan nai dabe?

—Ona beuren esan naia:

Gizakunde zan gizasemeen eguna.
Emakunde, emakumeena.
Orakunde, guztiena.

—Eta, zer dira iru egun onek?

—Iñauteri aurreko iru ostegunak edo eguenak, era onetara:

Gizakunde egunean konbita andreak egiten
eutson gizonari.
Emakunde egunean, gizonak andreari.

Orakunde egunean, zer?

—Batak besteari. Orra Iñauteri edo Aratuste aurreko iru ostegunen festak.

—Eta, Iñauteriak zer dira, ba?

—Iñauteriak, Aratusteak, Zaldun iyoti eta Karnabalak danak dira bat.

—Karnabalik gabeko erririk ez zan gure artean: Mamuak eta mozorro-jantziak baztar guztietan.

—Iñauteriak ez ziran gaurkoak: 1682'garren urtean, San Juan, San Pedro eta San Marzial'eko iñauteriak debekatzen dauz, alkateak Oiartzun'en.

—Sanjuanetan be, egiten ebezen Aratusteak ,ala?

—Orduan, bai. Geure egunetan, ordea, Kandelariotan (2—IT) asita Austerre egunerarte irauten eben karnabalak Oiartzun' en.

—T Jantzi, zelan jazten ziran?

—Buruan ardi-narruagaz egindako mozorro bat; andrearen soñeko bat edo oiaren estalkia. Eskuetan, berriz, "Sorgin-Goizak" (Sorgin-artasiak).

Bañan, zer da mozorro?

—Mozorro, zomorro, mamarro, mamurro, mamurra ta mamu izen eta berba berdintsuak dira.

—Zer esan nai dabe?

—Karnabaleko jantziak eta izate txiki itsusiak, sorgin txikiak...

—Galtxorri eta Familierrak en antzekoak? Eta zer-ikusi dabe Kamabalekin?

—Izena antzekoa eta gañera izate txiki oiek, jostorraz-on-tzitxo batean gordetzen diranak, orretzek ematen deutsez aztiei beuren indar bereziak

—Aztiak orain, berriz?

—Aztiak be, ardi-narruz jantzita ibilli oi ziran aztikeriak egiteko; ardi-narruz eta edozein abere-narruz.

—Karnabaletan: xintxariak be, izaten dira.

—Bai, galantak Zubieta eta Ituren'en; eta dantzarien anketan ugariz.

—Dantzak be bai.

Sorginak, aztiak, abere-jantziak, txintxariak, dantzak... Ez ote dute zer ikusirik gure arbasoen leize zuloetako bizi-erakin?

—Koba-zuloak ez al dagoz urrun?

—Geure sustraiak be urrun dagoz. Koba zuloetan izaten ebezan geure aurrekoek euren elizkizunak: an egiten ebezen euren aztikeri eta sorginkeriak animalien marrazki-aurrean... Aztiak mozorroz jazten ziran sorginkeriak egiteko; sekulan be ez, giza-itxuran. Ritual-dantzik ez zan paltako.

—Nik usten dot, orrela mintzatzea, gauzak urrunera eramatea dala.

—Gure zuzterrak koba-zuloetan ba'dagoz, geure odola andik ba'dator, geure oituren kutsua (Iñauteriak dira orretariko batzuek) be, andik datoztela pentsa genezake. Badogu orreterako eskubide.

—Baña, ez dozu esan txintxariak zertarako diran?

—Espiritu txarrak uxatzeko, urrunera botetzeko.

ANES ARRINDA

**Eusko Jaurlaritzaren
Laguntzaz.**

Kultur Saila'k diruz lagundutako aldizkaria.